

GRZEGORZ GODZIEK

Związek Miast Polskich
ORCID 0000-0002-4605-4173

ANDRZEJ SOBCZYK

ZUT w Szczecinie
Związek Miast Polskich
ORCID: 0000-0002-3235-4407

MONITOR ROZWOJU LOKALNEGO JAKO WIELOFUNKCYJNE NARZĘDZIE ANALIZY STANU ROZWOJU SAMORZĄDU I PARTNERSTW SAMORZĄDOWYCH

Słowa kluczowe: informacja, baza danych, rozwój lokalny, analiza ekonomiczna, monitorowanie rozwoju

Abstrakt. Zasoby informacyjne gromadzone i wykorzystywane przez jednostki samorządu terytorialnego na potrzeby rozmaitych opracowań, wniosków i sprawozdań są bardzo rozległe. Jednakże nie zawsze są uporządkowane, a kompleksowość i stopień aktualizowania bazy informacyjnej wykorzystywanej do celów zarządzania można uznać za niedostateczny. W artykule zaprezentowano wielofunkcyjne narzędzie – Monitor Rozwoju Lokalnego – opracowane przez Związek Miast Polskich, będące funkcjonalną bazą informacyjną, dysponującą danymi zgromadzonymi w ustalonym porządku, świadomie dobranymi do sposobu korzystania na potrzeby oceny sytuacji społeczno-gospodarczej w jednostkach samorządu terytorialnego.

**Local Development Monitor as a multifunctional tool
for analysis of the state of local government development
and local government partnerships**

Keywords: information, database, local development, economic analysis, monitoring of development

Abstract. The accumulated information resources used by local government units for various studies, conclusions and reports are very extensive. However, they are not always organised and insufficiently constitute a comprehensive, constantly updated information base used for management purposes. This paper is an attempt to evaluate the multifunctional tool Local Development Monitor developed by the Association of Polish Cities as a functional information base with data collected in a fixed order, consciously selected for use in assessing the socio-economic situation in local government units.

Wprowadzenie – znaczenie informacji w rozwoju lokalnym

Era współczesna, często nazywana Wiekiem Informacji, nigdy nie bywa nazwana Wiekiem Wiedzy. Informacja nie przekłada się bezpośrednio na wiedzę. Musimy ją najpierw przetworzyć – dotrzeć do niej, przyswoić, zrozumieć, scalić z informacją już posiadaną i utrzymać.

Robert B. Cialdini

Informacja jest potężnym narzędziem działania, nie mniej ważnym i skutecznym aniżeli środki finansowe. Każda decyzja (projekt decyzji), jaką podejmuje się dla realizacji określonego celu, jeśli ma być racjonalna, musi wykorzystywać konkretną informację (Parysek, 1997). Gromadzone zasoby informacyjne, wykorzystywane na potrzeby rozmaitych opracowań, wniosków i sprawozdań są bardzo rozległe. Jednakże nie zawsze są uporządkowane, stanowiąc całościową bazę informacyjną stale aktualizowaną i na bieżąco wykorzystywaną do celów zarządczych – często mają charakter incydentalny. Zatem nadrzędnym celem utworzenia takiej funkcjonalnej bazy informacyjnej jest gromadzenie danych w ustalonym porządku, świadomie dobranym do celu i trybu korzystania z zasobów. Sposoby wykorzystania informacji zawartych w odpowiednio przygotowanej bazie zależą od inwencji użytkowników (Sobczyk, 2010). Potrzebna jest informacja o różnicowanym stopniu szczegółowości, różnym odniesieniu podmiotowym, ujęciu przedmiotowym czy przekroju terytorialnym i czasowym. Niezbędna jest informacja rzeczowa, ilościowa (statystyczna) i kartograficzna, informacja o charakterze statycznym (opis obiektów i ich właściwości strukturalnych) i dynamicznym (opis procesów). W zasadzie każdy uczestnik procesu rozwoju lokalnego ma własne wymagania, niezależnie od pewnego zakresu informacji, który pozostaje wspólny dla każdego z partnerów tego procesu (Parysek, 1997). Problem braku monitorowania rozwoju jest jednym z podstawowych deficytów procesów decyzyjnych w Polsce. Brakuje „wypróbowanych i powszechnie akceptowalnych krajowych wzorców i doświadczeń w polskiej administracji (od lokalnej po centralną) dla tworzenia zintegrowanych systemów monitoringu rozwoju” (Czochoński, 2013, s. 17). Brakuje kompleksowego monitoringu dla wszystkich ważniejszych cech rozwoju społeczno-gospodarczego, podobnie jak nie ma monitoringu i ewaluacji dla wszystkich typów obszarów. Są natomiast ewaluacje „branżowe”, jak np. realizowany z sukcesem od kilkunastu lat w IRWiR PAN „Monitoring rozwoju obszarów wiejskich” (np. Stanny i in., 2018), czy diagnoza socjologiczna (Kistowski, 2012). Wciąż odczuwany jest brak jednolitej metodyki i pomimo kilku prób uporządkowania metodyk istniejących (Ziobrowski, 1992; Borys, 2005; Czarski, 2011; Czochoński, 2013; Śleszyński, 2013) zauważany jest niedostatek wzorców koncepcyjno-metodologicznych, przez co stosowane rozwiązania są nieporównywalne, przyczyniając się do chaosu zarządczego,

np. w delimitacji obszarów funkcjonalnych i problemowych (Śleszyński i in., 2017) oraz chaosu przestrzennego (Kowalewski i in., 2018).

Przygotowanie przez jednostki samorządu terytorialnego programów strategicznego rozwoju społeczno-gospodarczego, wybiegających kilka czy kilkanaście lat naprzód, wymaga nie tylko dokładnej znajomości podstawowych procesów i struktur demograficznych w okresie poprzedzającym moment wyjściowy planu, lecz także wnikliwego przewidywania i określenia ich przyszłych zmian (Holzer, 2003). Obecnie dysponujemy dużymi zestawami danych potrzebnych do podejmowania długofalowych, strategicznych decyzji – są to zbiory w Banku Danych Lokalnych GUS oraz (nieco trudniej dostępne) zasoby danych urzędów skarbowych, Ministerstwa Finansów, ZUS czy KRUS. Administracja publiczna wytwarza i gromadzi ogromne ilości danych. Mogą one stanowić fundament powstawania innowacyjnych dóbr, usług i produktów pobudzających rozwój gospodarki poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i zachęcanie do inwestycji (*Monitorowanie procesów...*, 2020).

Jednakże przeszukiwanie danych i ich agregowanie oraz wizualizacja nie są zadaniem łatwym i intuicyjnym. Wspomniane zbiory nie zawsze wyposażone są we wskaźniki oraz narzędzia do ich wizualizacji, ułatwiające wnioskowanie oraz interpretację. Istnieje potrzeba integracji źródeł informacji społeczno-gospodarczej, tak by były uporządkowane oraz dostępne i stale aktualizowane na potrzeby monitorowania procesów rozwojowych na różnych szczeblach administracji. Jest to szczególnie istotne, z uwagi na to, że monitorowanie staje się coraz ważniejszym aspektem przygotowania i realizacji strategii i programów rozwoju gmin i regionów (*Monitorowanie procesów...*, 2020, s. 10).

Zważywszy na wskazane powyżej wyzwania, za cel tego artykułu przyjęto próbę oceny narzędzia Monitor Rozwoju Lokalnego (monitorozwoju.pl; dalej: MRL) opracowanego przez Związek Miast Polskich na potrzeby gromadzenia i przetwarzania informacji używanych do zarządzania oraz planowania w jednostkach samorządu terytorialnego. W kolejnych częściach tekstu poddano analizie funkcjonalność poszczególnych modułów MRL, wskazując także na potrzebne kierunki dalszego rozwoju tego narzędzia.

Monitor Rozwoju Lokalnego oparty jest na doświadczeniach rozwoju dwóch inicjatyw – Systemu Analiz Samorządowych Związku Miast Polskich i Monitora Rozwoju tworzonego przez Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego Gmin. W ramach Systemu Analiz Samorządowych rozbudowano zestawy wskaźników, pozwalające na ocenę sytuacji w różnych obszarach aktywności samorządu terytorialnego. Specjaliści SRGG rozwijali możliwości Monitora Rozwoju, pozwalające na ocenę otoczenia społeczno-ekonomicznego, w jakim funkcjonuje dany samorząd. Monitor Rozwoju wykorzystywał własne bazy danych i narzędzia analizy wielowymiarowej, co pozwalało na

dynamiczne prowadzenie analiz i generowanie raportów (por. Szewczuk i in., 2001). Monitor Rozwoju Lokalnego ZMP łączy dorobek obu systemów i rozwija je, umożliwiając analizę danych na różnych poziomach struktury osiedleńczej kraju, automatyczne generowanie raportów i eksport danych do portali i plików zewnętrznych.

Baza informacyjna rozwoju lokalnego – Monitor Rozwoju Lokalnego

Potrzeba zgromadzenia, analizy i udostępnienia w jednym miejscu danych niezbędnych do zarządzania rozwojem lokalnym w Polsce była podstawą do stworzenia wielofunkcyjnego narzędzia analizy stanu rozwoju samorządu i partnerstw samorządowych, jakim jest Monitor Rozwoju Lokalnego. MRL to narzędzie pozwalające zarówno na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy, jak też na pogłębioną analizę wybranej gminy na podstawie szczegółowych danych pozyskanych ze źródeł statystyki publicznej i źródeł administracyjnych (m.in. GUS, MF, MEN). Celem MRL jest udostępnienie informacji, które umożliwią władzom i lokalnym partnerom debatę publiczną i ocenę sytuacji samorządu (lub ich partnerstw) oraz wypracowanie programu rozwoju opartego na rzeczywistej wiedzy o lokalnych potencjałach, a następnie monitorowanie sytuacji wraz z upływem czasu, pozwalając na śledzenie skuteczności realizowanych programów. Narzędzie to daje dostęp do kompleksowej informacji na temat sytuacji społecznej, gospodarczej i stanu środowiska każdej gminy, miasta, obszaru funkcjonalnego w Polsce, korzystając z publicznych, dostępnych danych, co ważne – gromadzi je oraz wskaźniki w jednym miejscu. Narzędzie składa się z czterech modułów i umożliwia analizowanie danych rzeczywistych w długich ciągach czasowych oraz śledzenie dynamiki zmian. Ponadto umożliwia łatwe i intuicyjne porównywanie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, które pełnią podobną funkcję w strukturze osiedleńczej kraju. Każdy z czterech modułów ma nieco inną funkcję, uzupełniają się one wzajemnie, a także są względem siebie komplementarne – łącznie ich wykorzystanie służy pogłębieniu obrazu statystycznego wybranego samorządu. W kolejnych częściach artykułu analizowane są poszczególne moduły MRL.

Moduł „MRL ocena potencjału rozwoju gmin”

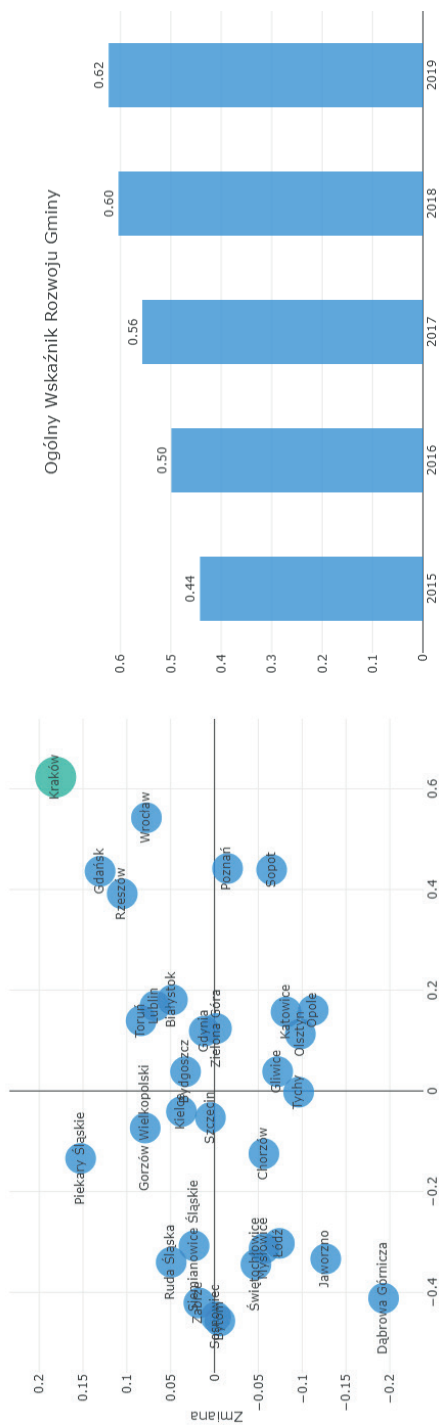
Moduł „MRL ocena potencjału rozwoju gmin” umożliwia ocenę sytuacji rozwojowej każdej z polskich gmin zarówno poprzez analizę z wykorzystaniem 152 wskaźników (z możliwością śledzenia zmian w czasie wartości zmiennych, z których zbudowane są te wskaźniki), jak i poprzez porównanie swojej sytuacji na tle innych gmin

o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Oznacza to, że obraz statystyczny analizowanej gminy określany jest na tle innych gmin, które znajdują się w zbliżonym kontekście uwarunkowań rozwojowych, w ramach jednej z 24 grup. Grupy te wywodzą się z typologii zaproponowanej przez profesorów Przemysława Śleszyńskiego i Tomasza Komornickiego (2016, s. 469–488) w opracowaniach powstałych w Komitecie Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, dodatkowo nałożono na nie podział na miasta na prawach powiatów, gminy miejskie, gminy miejsko-wiejskie oraz gminy wiejskie. Dane gromadzone są i przetwarzane w 12 odrębnych obszarach ważnych z punktu widzenia budowania pełnego obrazu sytuacji każdej z gmin – są to:

1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki.
2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej.
3. Potencjał ekonomiczny społeczności lokalnej.
4. Zdolność finansowania rozwoju.
5. Dostępność i jakość usług i infrastruktury.
6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych.
7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny.
8. Bezpieczeństwo mieszkańców.
9. Sytuacja demograficzna.
10. Dostępność komunikacyjna.
11. Ład i struktura przestrzenna.
12. Lokalne środowisko przyrodnicze.

Dla ułatwienia dane są pogrupowane według trzech podstawowych wymiarów: gospodarczego, społecznego i środowiskowego, które odpowiadają definicji trwałego rozwoju (Śleszyński, 2017). Taki układ agregacji danych pozwala je analizować zarówno od ogółu do szczegółu, jak i od szczegółu do ogółu. Na najwyższym poziomie agregacji danych znajduje się „ogólny wskaźnik rozwoju”, który jest syntezą wszystkich 152 wskaźników i obliczany jest w relacji do średniej dla grupy porównawczej. Podobną konstrukcję mają zagregowane wskaźniki dla trzech wymiarów trwałego (zrównoważonego) rozwoju (gospodarczego, społecznego i środowiskowego). Należy wspomnieć, że nie ma uniwersalnych wzorców i typologii wskaźników trwałego rozwoju, które byłyby uznawane przez wszystkich. Istnieją klasyfikacje wychodzące z przesłanek statystyki opisowej, uwzględniające ważne zalecenia teorii zarządzania, odwołujące się do skal porządkowych lub nawiązujące do psychologicznych uwarunkowań procesu podejmowania decyzji. Nie ma jednej, uznanej i certyfikowanej klasyfikacji wskaźników. Jednak z całą pewnością wszystkie wskaźniki trwałego rozwoju muszą zmierzać do przedstawienia liczbowej bądź jakościowej oceny rozwoju obserwowanego w trzech podstawowych sferach ludzkiej aktywności – gospodarczej, społecznej i środowiskowej (Śleszyński, 2017).

Rysunek 1. Ogólny wskaźnik rozwoju przykładowego miasta na wykresie słupkowym oraz pozycja przykładowego miasta (ze względu na ogólny wskaźnik rozwoju) na tle wybranych miast z grupy porównawczej

Źródło: MRL Ocena potencjału rozwoju gmin, www.monitorozwoju.pl.

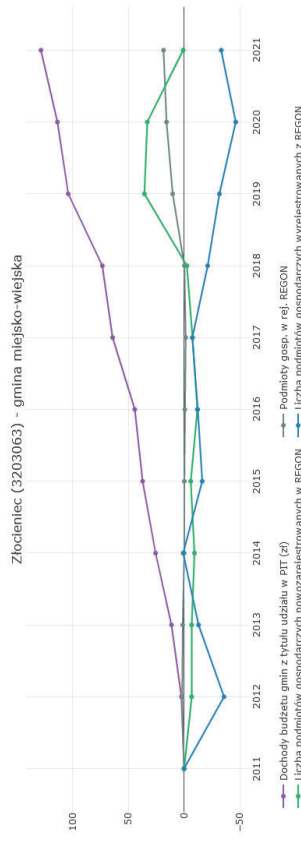
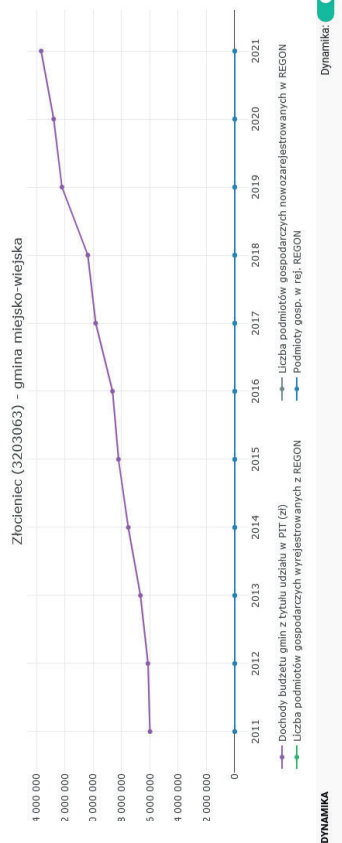
Niewątpliwą zaletą narzędzia MRL jest natychmiastowa wizualizacja danych – zarówno na wykresach słupkowych (dla analizowanej gminy, ale zawsze w odniesieniu do średniej dla grupy porównawczej), jak i na osiach „X” i „Y”. Wykresy nie tylko pokazują wystandaryzowaną – względem gmin z grupy porównawczej – wartość analizowanego wskaźnika bądź w sytuacji wskaźników ogólnych ich sumy (oś X), ale także dynamikę zmian tego wskaźnika w cyklach wieloletnich (oś Y). W konsekwencji użytkownik otrzymuje czytelny i sugestywny obraz zarówno pozycji analizowanej gminy na tle grupy porównawczej, jak i dynamiki zmian. W konsekwencji narzędzie umożliwia łatwą ocenę, czy sytuacja w danej gminie (zilustrowana statystycznie i graficznie przez wskaźnik lub miarę syntetyczną) poprawia, czy pogarsza się w stosunku do pozycji rozwojowej i dynamiki zmian w pozostałych samorządach z grupy porównawczej. Ważne jest przy tym, że analizy wskaźników można w tym narzędziu dokonywać także na danych rzeczywistych (wartości nominalnych), a na wykresie znajduje się tylko odniesienie do średniej dla grupy porównawczej oraz mediany w grupie porównawczej.

Moduł „MRL partnerstwa”

Moduł „MRL partnerstwa” jest adaptacją modułu „MRL Ocena potencjału rozwoju gmin” na potrzeby partnerstw samorządowych. Pozwala na analizowanie w identycznych obszarach tematycznych, jak omówiono powyżej, sytuacji rozwojowej określonego partnerstwa jako całości i gmin je tworzących na tle obrazu tego partnerstwa. Cechą charakterystyczną jest to, że każda z gmin osadzona jest w swojej (wcześniej zdefiniowanej) grupie porównawczej. Pozwala to z jednej strony dobrze osadzić dane w szerszym kontekście, ale z drugiej utrudnia bezpośrednie porównanie wartości wskaźnika (lub ich grupy) w relacji do gmin tworzących to partnerstwo, gdyż wskaźniki te są obliczone relatywnie do pozostałych grup z danej grupy, a nie z partnerstwa. Moduł powstał specjalnie na potrzeby wsparcia prowadzenia diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej partnerstw samorządowych i został pozytywnie przetestowany we wdrażanym przez Związek Miast projekcie „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego”, w ramach którego wspomagano 38 partnerstw samorządowych w strategicznym planowaniu rozwoju. Sprawdził się w tworzeniu diagnoz dla tych partnerstw oraz kreowanych na tej podstawie strategii rozwojowych. Docelowo funkcjonalność tego modułu zwiększy się np. o możliwość analizowania samorządów tworzących formalne lub nieformalne obszary funkcjonalne.

Rysunek 2. Przykładowe funkcjonalności MRL analizy – dane w tabelach oraz samocentryrujące się wykresy (dane rzeczywiste i dynamika zmian)

WSKAZNIKI	2016	2017	2018	2019	2020	2021	RÓŻNIC	DYNAMIKA
Dochoły budżetu gmin z tytułu udziału w PIT (zł)	8 638 291	9 827 843	10 388 236	12 212 181	12 794 304	13 689 731	7 692 593	128,46%
Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowanych...	104	109	115	160	157	119	1	0,85%
Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych...	188	114	97	84	66	82	-41	-33,33%
Podmioty gosp. w rej. REGON	1 603	1 590	1 609	1 778	1 867	1 911	298	18,47%

Źródło: MRL analizy.

Moduł „MRL analizy”

Moduł „MRL analizy” umożliwia pogłębienie analiz wskaźników w ujęciu nominalnym w 12 podstawowych obszarach. Każda z polskich gmin zaopatrzona jest w zbiór indywidualnych danych, które nie są – inaczej niż w przypadku wyżej omówionych modułów – odnoszone do grupy porównawczej. Co więcej, istnieje możliwość swobodnego wyboru gmin do porównania. Można zatem wybrać np. gminy położone wokół gminy referencyjnej, co jest szczególnie użyteczne, gdy w procesie tworzenia planów lub strategii rozwoju zachodzi potrzeba diagnozy (w tym oceny stanu gospodarki, środowiska oraz rozwoju społecznego) w relacji do gmin ościennych. Także zestaw wskaźników – przy zachowaniu 12 obszarów tematycznych – jest znacząco bogatszy niż we wcześniejszych modułach, a ciągi czasowe są znacząco dłuższe. Moduł „MRL analizy” zgromadził aż 780 różnych wskaźników, których prezentacja w narzędziu rozpoczyna się od roku 2009. Daje to możliwość nie tylko uzyskania obrazu statycznego, ale także obserwowania dynamiki i odkrywania tendencji w kształtowaniu się zjawisk społeczno-gospodarczych (w wymiarze ilościowym). Dzięki temu narzędzie zyskuje wartość jako źródło dla pogłębionych diagnoz stanu gminy oraz identyfikacji mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń. Narzędzie jest wyposażone w szereg dodatkowych funkcji, dzięki którym możemy łatwo zestawiać dane za pomocą podstawowych indeksów opisowych, takich jak: średnia, różnica, dynamika, suma czy struktura. Równoległe dane te są zobrazowane na wykresie liniowym w dwóch wariantach do wyboru (dane bezwzględne dla poszczególnego roku lub dynamiki łańcuchowej), zaś tabele i wykresy – jak we wszystkich innych modułach MRL – można eksportować zarówno w plikach Excel, jak i PDF, używając ich czy to do dalszych analiz, czy bezpośrednio w tworzonych indywidualnie dokumentach. Ten moduł – w odróżnieniu od wcześniej opisanych – ma też znacząco szerszy zestaw jednostek samorządu terytorialnego, które mogą być analizowane z wykorzystaniem „MRL analizy”. Oprócz gmin i partnerstw samorządowych moduł agreguje także te dane dla wszystkich polskich powiatów oraz województw samorządowych.

Moduł „MRL przedsiębiorczość”

Moduł „MRL przedsiębiorczość” umożliwia analizę stanu przedsiębiorczości lokalnej, atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz rynku pracy. Pozwala na analizę danych w ujęciu nominalnym lub procentowym w zadanym okresie zarówno wyłącznie w odniesieniu do wybranej gminy, jak również w relacji do określonej grupy porównawczej. Stanowi zatem uzupełnienie modułów

„MRL ocena potencjału rozwoju gmin”, „MRL partnerstwa”, „MRL analizy”. Istotną zaletą tego modułu jest to, że bazuje na danych, które do tej pory nie były powszechnie dostępne w jednym miejscu dla wszystkich gmin. Są to m.in. dane z systemu POLTAX Ministerstwa Finansów, ZUS i KRUS oraz z bazy demograficznej Urzędu Statystycznego w Olsztynie, zagregowane w wieloletnim ciągu czasowym, odzwierciedlające aktywność ekonomiczną podatników – osób fizycznych i firm, takie jak: liczba podatników, wielkość przychodów, dochodów, podatku należnego ze względu na źródła uzyskiwanych dochodów czy też ze względu na wiek (tzw. funkcjonalne grupy wieku). Jednocześnie na podstawie danych POLTAX użytkownik może analizować dane dotyczące rynku pracy bazujące na deklaracjach PIT-11 i uzyskać informację, ile osób z danego terenu pracuje u pracodawcy lokalnego, a ile u pracodawców zewnętrznych.

Podsumowanie

Monitor Rozwoju Lokalnego jest unikatowym w skali kraju narzędziem, które nie tylko gromadzi surowe dane, ale także przetwarza je w szereg złożonych wskaźników. Nie licząc rozwiązań branżowych (np. IRWiR PAN, geoportale środowiskowe) i typowo statystycznych (portal geostatystyczny GUS), jest to aktualnie najbardziej kompleksowy system monitoringu rozwoju lokalnego dla poziomu wszystkich gmin w całym kraju. Wielofunkcyjne narzędzie zostało zaprojektowane tak, aby stworzyć zarówno statyczny, jak i dynamiczny obraz sytuacji samorządu, tak w sposób zindywidualizowany, jak i na tle innych gmin (czy to z grupy porównawczej, czy to dobieranych samodzielnie). Ponadto MRL służy wizualizacji statystyk – zarówno w relacjach do innych JST, jak i tylko w zakresie danych analizowanej jednostki. Taki sposób gromadzenia i prezentowania danych i wskaźników znacząco ułatwia proces ich analizy i wyciągania wniosków na potrzeby średnio- i długookresowego planowania działań rozwojowych. W równej mierze służyć może także do oceny działań już podjętych poprzez analizę wpływu podejmowanych decyzji na kształtowanie się poszczególnych wskaźników. W tym znaczeniu narzędzie sprawdzi się (co pokazuje praktyka jego wykorzystania w projektach doradczych Związku Miast Polskich) jako wsparcie w codziennym podejmowaniu decyzji – umożliwiając np. analizę trendów pewnych zjawisk. Jego użyteczność jest szczególnie duża w planowaniu operacyjnym i strategicznym działań rozwojowych w samorządzie czy w związkach gmin (partnerstwach, obszarach funkcjonalnych itp.). Innym zastosowaniem MRL jest tworzenie corocznych raportów o stanie gminy, a nawet delimitacji w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby programów rewitalizacji.

Należy stwierdzić, że MRL jest dziś pierwszą tak wszechstronną bazą danych i wskaźników, które mogą być używane nie tylko przez samorządy, ale także przez

szereg innych instytucji i osób zajmujących się analizami rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Intuicyjność narzędzia, łatwość wizualizacji, konstrukcja wskaźników, które pozwalają – np. w zakresie demografii – analizować szereg zjawisk w perspektywie nawet 10–15 lat, możliwość „oglądania” tych samych danych z różnych perspektyw, jest niezwykle zaletą tego narzędzia.

Należy również wspomnieć o zidentyfikowanych niedoskonałościach MRL, które wymagają poprawy. Z pewnością należy do nich konieczność lepszego zasilenia danymi co najmniej części obszarów analitycznych i uzupełnienie ich danymi z innych instytucji publicznych – mowa chociażby o Systemie Informacji Oświatowej czy danych generowanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Są to obszary tematyczne słabo wyposażone w dane na poziomie statystyki publicznej, co przekłada się na niedostatki informacyjno-analityczne w narzędziu (należą do nich chociażby kultura, sprawy społeczne czy polityka przestrzenna). Ponadto niektóre dane są dostępne na zbyt wysokim poziomie agregacji danych – część z nich na poziomie gmin obrazuje sytuację na obszarze całego powiatu, co nie pozwala na w pełni precyzyjne wyciągnięcie wniosków (dotyczy to np. wielu kwestii związanych z bezpieczeństwem, ochroną zdrowia czy rynkiem pracy). Największym mankamentem – zważywszy na potrzebę szybkiego reagowania na zmieniające się otoczenie samorządu lokalnego – jest zbyt mała częstotliwość napełniania systemu danymi za lata ubiegłe. Uzależnienie w tej kwestii od statystyki publicznej i konieczność oczekiwania na „kompletne” zbiory danych sprawia, że zwłoka w udostępnianiu kolejnych lat analizy jest ciągle zbyt duża w stosunku do potrzeb i oczekiwań współczesnego odbiorcy. W polskich realiach dane pochodzące z publicznego systemu statystyki są najczęściej udostępniane z prawie rocznym opóźnieniem w stosunku do końca okresu sprawozdawczego. Jest to zbyt duże opóźnienie, aby te dane były w pełni wartościowe dla samorządu. W przypadku części procesów i zjawisk o charakterze stochastycznym, obejmujących zarazem dużą liczbę jednostek samorządu terytorialnego – przeciwdziałanie wskazanym problemom jest prawie niemożliwe (Michalski, 2018, s. 38).

Literatura

- Borys, T. (red.) (2005). *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*. Warszawa–Białystok: Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko.
- Cialdini, R. (2016). *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Czarski, E. (2011). *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski*. Urząd Statystyczny w Katowicach.
- Czochański, J.T. (2013). Monitoring rozwoju regionalnego. Aspekty metodologiczne i implementacyjne. *Studia KPZK PAN*, CXLIX.

- Holzer, J.Z. (2003). *Demografia*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Kistowski, M. (2013). Diagnoza socjologiczna gmin Polski w I dekadzie XXI wieku. *Studia KPZK PAN*, 148.
- Kowalewski, A., Markowski, T., Śleszyński, P. (red.) (2018). Studia nad chaosem przestrzennym. *Studia KPZK PAN*, 182.
- Michalski, T. (2018). Problemy monitorowania sytuacji społecznej na szczeblu lokalnym i regionalnym wynikające z czasowej dostępności danych. *Space – Society – Economy*, 23, 29–39. <http://dx.doi.org/10.18778/1733-3180.23.02>.
- Monitor Rozwoju Lokalnego. <https://monitorrozwoju.pl>.
- Monitorowanie procesów rozwoju na poziomie wewnętrznym. Podręcznik* (2020) (red.) A. Jadach-Sepiolo, K. Spadło, A. Kułaczowska. Warszawa: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Parysek, J. (1997). *Podstawy gospodarki lokalnej*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Sobczyk, A. (2010). Diagnoza sytuacji ekonomicznej jako podstawa planowania rozwoju lokalnego. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, 1 (12), 191–195.
- Stanny, M., Rosner, A., Komorowski, Ł. (2018). *Monitoring rozwoju obszarów wiejskich. Etap III. Struktury społeczno-gospodarcze, ich przestrzenne zróżnicowanie i dynamika*. Warszawa: Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN.
- Szewczuk, J., Szpak, M., Laskowska, A., Andrzejczak, E., Gimpel, M., Hołowiński, G., Fiuk, G., Makocka, H. (2001). *Monitoring stanu gminy jako narzędzie do zarządzania strategicznego na przykładzie Ostrowa Wielkopolskiego*. Warszawa: Brytyjski Fundusz Know How.
- Śleszyński, J. (2017). Wskaźniki trwałego rozwoju na poziomie lokalnym. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, 4 (88). <http://optimum.uwb.edu.pl/index.php/osj/article/view/79/44>.
- Śleszyński, P. (red.) (2013). Wskaźniki zagospodarowania i ład przestrzennego w gminach. *Biuletyn KPZK PAN*, 252, 87–109.
- Śleszyński, P., Bański, J., Degórski, M., Komornicki, T. (2017). *Delimitacja Obszarów Strategicznej Interwencji Państwa: obszarów wzrostu i obszarów problemowych*. Warszawa: Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN.
- Śleszyński, P., Komornicki, T. (2016). Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego. *Przegląd Geograficzny*, 4 (88), 469–488.
- Ziobrowski, Z. (1992). *Mierniki jakości przestrzeni miejskiej*. Warszawa: Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej.

Cytowanie

- Godziek, G., Sobczyk, A. (2022). Monitor Rozwoju Lokalnego jako wielofunkcyjne narzędzie analizy stanu rozwoju samorządu i partnerstw samorządowych. *Europa Regionum*, 38, 59–70. DOI: 10.18276/er.2022.38-05.